

Већ у члану 1 нацрта Статута Аутономне Покрајине Војводине налази се спорна одредба по којој је Војводина „настала на основу посебних... „историјских, културних и других својстава свога подручја“. Посреди су извесне привилегије и особена просветна, културна и верска права свих Срба на територији Хабзбуршке монархије, укључујући један облик њихове персоналне аутономије. То је унеколико била особена персонална аутономија пречанских Срба у свим духовним и појединим световним стварима. Сада се поставља питање како је таква аутономија Срба под аустријском и аустроугарском туђинском влашћу могла бити претеча Аутономне Покрајине Војводине. Јер, војвођански Срби више не живе под туђинском влашћу него у својој држави Србији, па стога они ранији историјски и културни разлози због којих је успостављена персонална аутономија пречанских Срба у оквиру Аустрије, односно Аустро-Угарске, не могу бити оправдање за образовање данашње Аутономне Покрајине Војводине.

Регионална аутономија

Овим нацртом Статута Војводини се, као регионалној аутономији, придају поједина својства државности и суверености. Прво обележје је право Војводине да „закључује међународне уговоре у областима из своје надлежности“, утврђено чланом 16 ставом 2, а затим се изнова потврђује чланом 34 алинејом 10 и чланом 48 алинејом 14. Посреди је *ius contrahendi*

које се сматра обележјем државне суверености. Понекад је у федерацијама дозвољено да федералне јединице закључују међународне уговоре у оквиру своје надлежности уколико то савезни устав изричито допушта, али региони у оквиру унитарне државе никада немају међународни уговорни капацитет. Како члан 183 Устава Србије не овлашћује покрајине да закључују међународне уговоре из своје надлежности, члан 16 став 2 нацрта Статута, као и потоње статутарне одредбе, јесу противуставне.

Друго обележје државности Војводине јесте *ius representationis*, право оснивања представништва у регионима Европе и Бриселу, утврђено чланом 16 ставом 4 нацрта Статута. То право искључиво имају суверене државе, тако да чак ни федералне јединице у правим федерацијама не располажу тим правом, а камоли некакви окрузи или региони. При том ваља запазити да су творци овог нацрта навели не само представништва Војводине у регионима Европе него и у Бриселу који је главни град Белгије и седиште врховне команде Атланског пакта и централних органа Европске уније. То би значило да би поред Србије као државе и Војводина имала своја (дипломатска) представништва при команди Атланског пакта и средишњим органима Европске уније.

Треће обележје не толико државности колико посебног народносног (да не кажемо: националног) идентитета Војводине јесте Војвођанска академија наука и уметности. Свуда у свету академије наука и уметности су националне установе, па је уобичајено да свака држава има једну националну (државну или краљевску) академију наука и уметности. Како је академија превасходно научна установа, њу може основати само онај

државни орган који располаже надлежношћу у области науке. Таквом надлежношћу Аутономна Покрајина Војводина не располаже, пошто јој члан 283 став 2 Устава Србије такву надлежност не додељује. Другим речима, уређивање науке, укључујући оснивање академије наука и уметности, јесте искључива надлежност Републике Србије; никако и Аутономне Покрајине Војводине. Отуда се чланом 29 тачком 10 нацрта Статута Војводине, која носи наслов „Наука, иновације и технолошки развој“, узурпира надлежност Републике Србије у области науке, па се потом том узурпираном надлежношћу образује Војвођанска академија наука и уметности (члан 17 и члан 34 алинеја 17). А то се чини не само да би се истакла државност Војводине него и њен, ако не национални, оно бар посебан културно-историјски идентитет. Како Српска академија наука и уметности постоји већ 167 година као највиша научна установа српске државе, наводна Војвођанска академија наука и уметности једино може бити несрпска Академија неке несрпске квази државе, сличне оној самозваној држави на окупираном Косову и Метохији.

Законодавана надлежност

Четврто обележје наводне државности Аутономне Покрајине Војводине јесу „покрајинске скупштинске одлуке које имају значај закона на територији АП Војводине“ (члан 19). Иза ове у стручном погледу незграпне формулације крије се покушај да се Војводини и њеној Скупштини прибави законодавна надлежност, што потврђује и члан 48 алинеја 4 у којој се помињу „покрајинске законске одлуке“. Да су били вичнији у номотехници, састављачи овог нацрта навели би „покрајинске скупштинске одлуке које имају снагу закона“, пошто реч „значај“ није правни него политички појам.

Овај покушај прибављања законодавне надлежности Војводине доведен је чланом 30 до узурпације законодавне надлежности Републике Србије. Иако Устав Србије не додељује покрајинама никакву законодавну власт, чланом 30 нацрта Статута АП Војводине овлашћује се Војводина (у ствари, њена Скупштина) да „може да уређује питања која нису обухваћена (мисли се: уређена) законом, кад је то од посебног интереса за грађане АП Војводине и кад се та питања могу успешније и сврсисходније уређивати и решавати унутар и на основу прописа АП Војводине“. У ствари, приликом уношења ове узурпације састављачи овог нацрта Статута вероватно су имали на уму начело супсидијарности које се примењује у Европској унији, али са обрнутим дејством. Према члану 5 став 2 Уговора о Европској заједници: „У областима које не спадају у њену искључиву надлежност, Заједница предузима мере у складу са начелом супсидијарности само ако и уколико циљеви, предвиђене акције или мере не могу у потребној мери бити остварени од стране држава чланица, односно могу бити успешније остварени од стране заједнице, имајући у виду величину и учинак предвиђене акције.“ Док у Европској унији њени органи сходно начелу супсидијарности доносе прописе који нису у њеној искључивој надлежности, према нацрту овог Статута Војводина, сходно овом начелу, доноси прописе са законском снагом у областима које нису у оквиру њене делегиране надлежности. И док су органи Европске уније изричито овлашћени да примењују начело супсидијарности, АП Војводина самовласно узурпира законодавну надлежност која јој Уставом није

делегирана.

Пето обележје државности Војводине представља њено својеврсно протоколарно изједначавање са Републиком Србијом. Иако се однос између Аутономне Покрајине и државе којој припада у начелу заснива на субординацији, чланом 28 ставом 2 предвиђена је могућност оснивања Сталне мешовите делегације састављене од представника органа Републике Србије и органа АП Војводине. Такве мешовите делегације не постоје ни у федерацијама у којима федералне јединице имају нека обележја државности, а камоли у унитарним државама са регионалним аутономијама, које не располажу изворном него само делегираном надлежношћу. Али су састављачи овог нацрта Статута хтели и на овај начин да ставе до знања да Војводина није део Србије него да је равна Србији.

Територијално заокружење

Посебну забринутост изазива начин на који су чланом 32 Нацрта Статута успостављени покрајински управни окрузи. Они су тако образовани и територијално разграничени да Мађари добијају свој национални округ са седиштем у Суботици, у којој они, иначе, нису већина. Управо у тој намери Бачка је подељена само на два управна округа – српски са седиштем у Сомбору и мађарски са седиштем у Суботици, док је Банат подељен чак на четири округа. И као што Војводина са изразитим обележјима државности може да допринесе разградњи Србије, тако и мађарски управни округ може допринети разградњи и Војводине и Србије. У ствари, крајњи циљ територијалног заокружења издвајања мађарског округа јесте остварење и проблематизовање положаја мађарске мањине у Србији да би се пре или после приступило сецесији Суботичког округа и његовом припајању Мађарској. То је, иначе, већ познати сценарио. Најпре се административно издвоји и заокружи територија на којој национална мањина има већину у становништву. Потом се на тој територији успостави својеврсна аутономија, што ће се према Нацрту Статута (члан 32 став 1) учинити покрајинском скупштинском одлуком. Напоследку се проблематизује положај такве мањинске националне аутономије у оквирима Србије, да би се оправдао захтев за њено присаједињење матичној држави.

Још већу забринутост изазива образовање Савета националних заједница у оквиру Скупштине АП Војводине. Реч је о својеврсном већу народâ које је Уставним законом од 1950. године успостављено у оквиру Савезног већа Скупштине ФНРЈ. То ће, према члану 40 нацрта Статута, бити посебно тело Скупштине АП Војводине, која ће имати 30 чланова. Половина чланова Савета бираће се из реда српских посланика, док ће се друга половина бирати из реда мађарских, словачких, хрватских, румунских и русинских посланика (Роми се вероватно немају на уму, пошто се њихово име и језик нигде не помињу). Овај Савет доносиће своје одлуке већином гласова, што значи да ће чланови Савета из реда националних мањина имати право вета.

Сагласност националних заједница

Оно што изазива велико подозрење јесте чињеница да чланом 40, којим се успоставља Савет националних заједница, уопште није утврђена његова надлежност и однос према Скупштини АП Војводине, него ће то наводно бити учињено покрајинском скупштинском одлуком и Пословником Скупштине. У ствари, чека се да се нацрт Статута најпре усвоји и да га потврди Скупштина Републике Србије, а да се потом покрајинском скупштинском одлуком и Пословником на мала врата уведе дводоми систем. То ће се учини тако што ће се предвидети да приликом доношења важних одлука, које се тичу статуса и интереса појединих националних мањина (у Нацрту се користи израз „национална заједница“), мора обезбедити сагласност Савета националних заједница, што значи да ће се такве одлуке доносити двома већинама – већином гласова у Савету националних заједница и већином гласова у Скупштини АП Војводине. А пошто у Савету националних заједница посланици из реда националних мањина имају право вета, то значи да ће приликом доношења важних одлука имати право вета и у Скупштини АП Војводине. Тиме ће се на заобилазан начин, а да посланици Скупштине Републике Србије то и не примете, представници националних мањина учинити хегемоном Скупштине АП Војводине.

Све у свему, овај нацрт Статута АП Војводине отвара две погубне могућности: стварање државе Војводине у држави Србији и сецесије Суботичког округа, а можда и целе Војводине.

Пренесено из недељника Печат